

Reykjavík, 29. september 2026.

Mennta- og barnamálaráðuneyti
Borgartúni 33, 105 Reykjavík

EFNI: TILLAGA TIL ÞINGSÁLYKTUNAR UM STEFNU OG AÐGERÐARÁÆTLUN GEGN FÁTÆKT BARNNA.

UMFÍ fagnar þessari fyrstu heildstæðu stefnu stjórnvalda gegn fátækt barna. Sérstaklega er ánægjulegt að mati UMFÍ að sjá aðgerðir sem fjalla um jöfn tækifæri til þátttöku og er sjónum beint að íþróttta-, æskulýðs- og skólabúðastarfsemi sem er kjarnastarfsemi UMFÍ og aðildarfélaganna. Réttilega er dregið fram í aðgerðaráætluninni að kostnaður er ein helsta hindrunin varðandi þátttöku barna í skipulögðu íþróttastarfi og að 65% barna sem meta fjárhagsstöðu heimilis slæma stundi íþróttir eða tómstundir, á móti 80% annarra barna.

SJÖ AF HVERJUM TÍU ÍÞRÓTTAFÉLÖGUM GREIÐA NÚ SJÁLF FYRIR BÖRN FRÁ TEKJULÆGRI HEIMILUM

UMFÍ kannaði stöðuna á meðal íþróttafélaga í könnun sem var gerð sumarið 2026 og svöruðu tæplega 70 félög henni.¹ Niðurstöðurnar sýna að stuðningur við börn frá tekjulægri heimilum hvílir að mestu á félögunum sjálfum. Þau leggja hönd á plóg en án nokkurra leiðbeininga og á eigin kostnað.

NIÐURSTÖÐURNAR Í HNOTSKURN:

- 72% félaga hafa felld niður æfingagjöld eða mótakostnað hjá börnum frá tekjulægri heimilum, 35% oft eða mjög oft (4–5 á kvarðanum 1–5).
- 45% félaga hafa engin formleg úrræði. Samt hafa 23 þeirra felld niður gjöld, óformlega og á eigin kostnað.
- Minni félögin standa verst: 59% félaga með færri en 500 iðkendur hafa engin úrræði, á móti 21% stærri félaga.

¹ Könnunin var gerð dagana 3. júlí til 14. ágúst 2026. Svör bárust frá 65 íþróttafélögum af öllu landinu. Skiptingin var nokkuð jöfn. 33 félög voru utan höfuðborgarsvæðisins (51%) en 32 innan höfuðborgarsvæðisins (49%).

- Aðeins 28% félaga hafa stuðning af sérstökum frístundastyrk sveitarfélags fyrir tekjulægri heimili.
- 35 félög áætla samtals um 24,7 m.kr. á ári í niðurfelld gjöld (miðgildi 500 þús. kr. á félag). Eitt félag áætla 4–5 m.kr.
- Félögin vilja einfaldan, samfelldan stuðning: 60% nefna sjóð sem félög sækja í án umsóknarfrests og 52% aukinn frístundastyrk fyrir tekjulægri heimili.
- Nærgætni er rauði þráðurinn. 20 af 65 svarendum leggja áherslu á trúnað og að börn og foreldrar verði ekki fyrir smánun. Fjórtán benda á að foreldrar viti ekki af úrræðum sem þeim standa til boða.
- Ljóst er að íþróttafélög á Íslandi eru óformlegur hluti af farsældarþjónustu við börn, en þau eru án stuðnings og án yfirsýnar. Eitt félag orðaði það svo að félögin væru „skilin eftir í eyðimörkinni með þessi mál“.

Tilvitnun frá félagi:

„Það er eitt að fá iðkendurna inn. En þegar rukkunin kemur þá hverfa þau mörg.“ — frá aðildarfélagi á höfuðborgarsvæðinu.

Félögin hjálpa, en flest án kerfis og á eigin kostnað

Aðildarfélög UMFÍ sem svöruðu könnuninni sumarið 2026 (n = 65)

TILLÖGUR UMFÍ

UMFÍ fagnar því að skoða eigi útfærslu á auknum stuðningi og vekur um leið athygli á þeim leiðum sem aðildarfélög UMFÍ hafa bent á í könnuninni.

UMFÍ fagnar því einnig að horfa eigi til þess hvernig hægt sé að draga úr núverandi kostnaði en vekur á sama tíma athygli á því að sumir af þeim viðburðum sem nú þegar kosta töluverðar upphæðir eru hluti af fjármögnunarfyrirkomulagi íþróttafélaganna. Ef lækka á kostnað á einum stað þarf að skoða heildarmyndina í því samhengi.

Tillagan um sjóð sem félög geta sótt um í er í samræmi við væntingar íþróttafélaganna og mikilvægt er að koma því áleiðis að ferlið sé einfalt, með opnum fresti sem hægt sé að nálgast með skömmum fyrirvara.

Fyrst og fremst fagnar UMFÍ því að horft sé til aðgerða í tengslum við skipulagt íþrótt- og æskulýðsstarf í tillögunum og að horft sé til leiða til að nálgast þennan hóp iðkenda til þess að tryggja þátttöku þeirra í skipulögðu íþrótt- og æskulýðsstarfi enn betur en nú er gert.

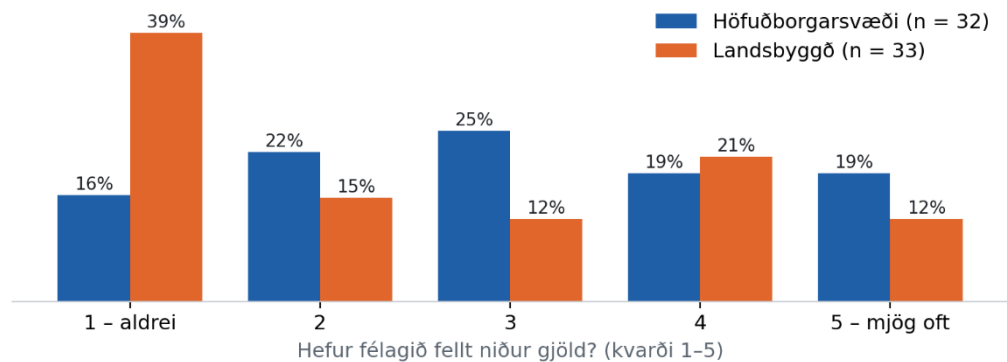
UMFÍ starfrækir einnig vinsælar skólabúðir á Reykjum í Hrútafirði og lýsir sig tilbúið til frekara samtals um málefni skólaferðalaga. Við sjáum breytingar á fyrirkomulagi einstakra skóla undanfarin misseri og ljóst er að mjög mismunandi er hvernig unnið er að lausn mála eftir skólum og landsvæðum.

Tillögurnar í heild eru mikið framfaraskref og mælir UMFÍ með því að þær verði samþykktar.

MYNDRÆN ÚTGÁFA AF NIÐURSTÖÐUNUM

Á landsbyggðinni hafa 39% félaga aldrei felld niður gjöld

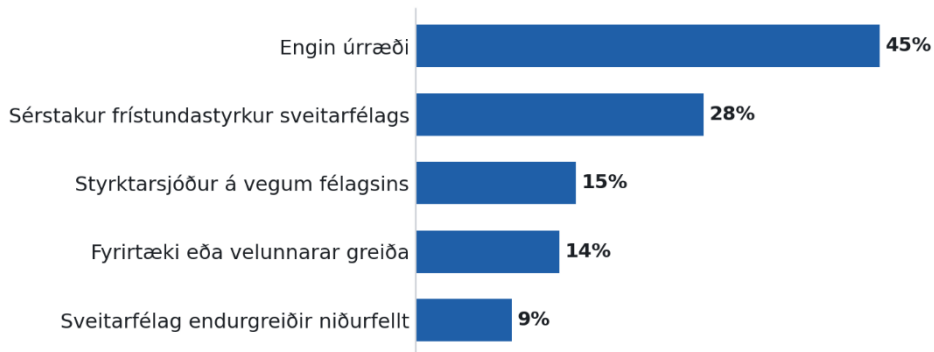
Hlutfall félaga innan hvors svæðis

Heimild: Könnun UMFÍ meðal aðildarfélaga, júlí-ágúst 2026

Algengast er að engin úrræði séu til

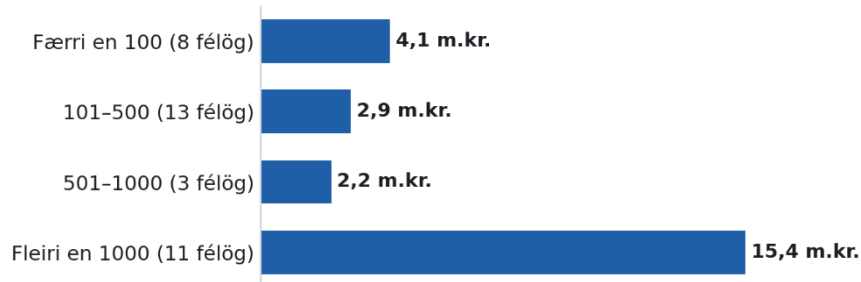
Hlutfall félaga (n = 65). Hægt var að velja fleiri en eitt svar.

Heimild: Könnun UMFÍ meðal aðildarfélaga, júlí-ágúst 2026

35 félög bera um 24,7 m.kr. á ári

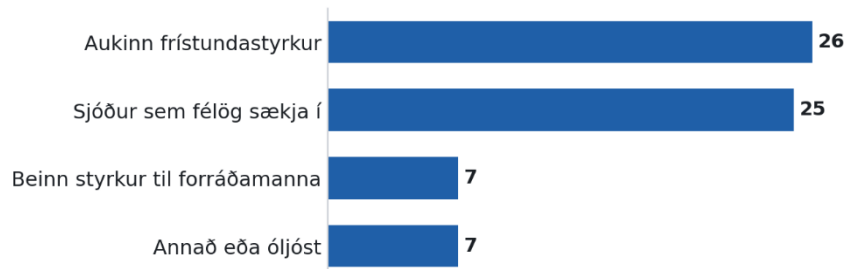
Áætlaður árlegur kostnaður af niðurfelldum gjöldum eftir stærð félaga (m.kr.)

Heimild: Könnun UMFÍ meðal aðildarfélaga, júlí-ágúst 2026

Ef aðeins mætti velja eina leið

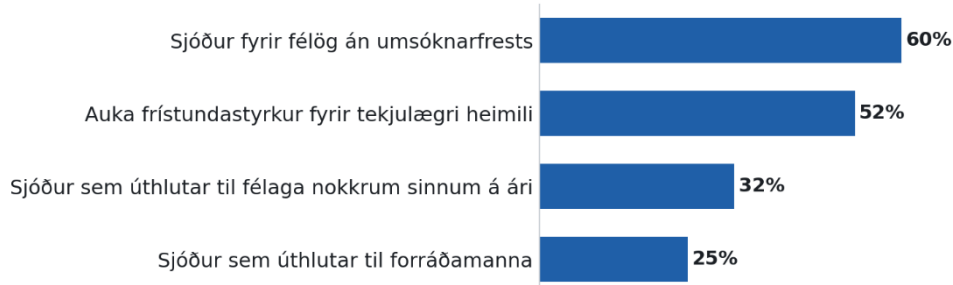
Fjöldi félaga (n = 65). Opín svör flokkuð eftir efni.

Heimild: Könnun UMFÍ meðal aðildarfélaga, júlí-ágúst 2026

60% vilja sjóð án umsóknarfrests

Hvað myndi henta félaginu? Hlutfall félaga (n = 65), fleiri en eitt svar leyft.

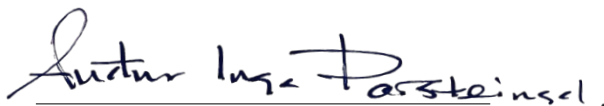

Heimild: Könnun UMFÍ meðal aðildarfélagum, júlí-ágúst 2026

AÐ LOKUM

UMFÍ var stofnað í ágúst 1907. Innan UMFÍ eru um 480 íþrótta- og ungmennafélög. UMFÍ lýsir yfir vilja til áframhaldandi samstarfs við stjórnvöld, sveitarfélög og aðra hagsmunaaðila um innleiðingu stefnunnar til að jafna tækifæri barna og ungmenna til þátttöku í skipulögðu íþróttastarfi. UMFÍ þakkar starfsfólki og fulltrúum starfshópsins sem vann að undirbúningi tillögunnar fyrir samráðið. Gaman er að sjá að sjónarmiðum sem var komið á framfæri hafi skilað sér inn tillögurnar. Forsvarsfólk UMFÍ er reiðubúið til frekara samtals.

Með ungmennafélagskveðju,

Audur Inga Þorsteinsdóttir,

framkvæmdastjóri UMFÍ.

s. 861 8990

t-póstur: audur@umfi.is